

OFFICIËLE OPENING

van het Natuurwetenschappelijk veldstation
te Cadier en Keer, op 18 april 1970

Eindelijk is hiermee een der eerste en oudste wensen van de Belgisch-Nederlandse Wetenschappelijke Commissie ter bescherming van de Sint-Pietersberg in vervulling gegaan!

Reeds vrijwel vanaf de oprichting dezer Pietersberg-commissie, op 8 november 1947 te Luik, stond de oprichting van een biologisch station op de Pietersberg haar voor ogen.

De eerste keer kwam dit plan ter sprake in 1949 toen het kasteel Caestert, gelegen op het belgisch gedeelte van de Sint-Pietersberg namens de C.B.R. (Cimenteries et Briquetteries Reunies) in openbare verkoop ging. De — kortheidshalve genoemde — Pietersbergcommissie, stuurde op 30 januari 1950 een verzochtschrift aan de gouverneur van belgisch Limburg en somde een groot aantal redenen op die de provinciale aankoop van Caestert wenselijk maakte; als laatste punt voerde ze aan:

„La reconnaissance et la joie des naturalistes seraient grandes si une petite partie du bâtiment pouvait leur être réservée, en vue d'y étaler une station scientifique”.

Ondanks de slechte afloop bleef het Caestertplan in de belangstelling staan: in 1952 claimt een der oprichters van de Pietersbergcommissie, prof. Monoyer van de universiteit van Luik, in het kasteel een 5-tal appartementen om er 'n laboratorium te vestigen. Tegenwerking van de hotelier die inmiddels het gebouw en het park exploiteert, deed ook dit plan sneuvelen. Doch de interesse resulteerde in een 2-tal door de Commissie uitgegeven brochures, die de betekenis van dit nog ongerepte stuk Pietersberg belichtte (brochures nr. 2 en 3).

De nederlandse belangstelling voor Caestert dateert uit het begin der vijftiger jaren, toen het Zoölogisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht dit gebied bij uitstek geschikt vond voor verdere exploratie. De resultaten van ruim tien jaar wetenschappelijk onderzoek tijdens excursies en studieweken werden vastgelegd in de brochures nr. 8 en 9, (1964 en 1968) geschreven door Dr. J. W. Sluiter en Dr. P. F. van Heerdt, die vanwege hun deskundigheid en specialisme inmiddels tot de

Pietersbergcommissie waren toegetreden.

In deze jaren deed zich de behoefte aan een veldlaboratorium vooral voor studenten uit Nederland steeds meer gevoelen, en daarom gingen allereerst de gedachten uit naar 'n noodgebouw op het terrein van Caestert.

Toen na het faillissement van het horecabedrijf in 1967/68 zich de gelegenheid voordeed om in het kasteel zelf een laboratorium te vestigen, werd deze gelegenheid met beide handen aangegrepen.

Met bekwame spoed werd het plan nader uitgewerkt; het bleek realiseerbaar dank zij een vorstelijk subsidie van de Edmond Hustinx Stichting; de voorzitter dezer stichting, de heer Edmond Hustinx schreef op 19 juli 1968: „het is mij een groot genoegen dat ik door deze daad een klein steentje mag bijdragen aan de bescherming van het resterende gedeelte van de Sint Pietersberg”

De inmiddels op 14 juni 1968 koninklijk goedgekeurde Nederlands-Belgische Wetenschappelijke Commissie van de Sint Pietersberg kon met de Belgisch-Nederlandse zustervereniging (vereniging zonder winstgevend doel, 18 nov. 1968) het voorlopig huurcontract ondertekenen op 20 oktober 1968.

Mediis in rebus werd echter aan de voorbereiding een halt toegeroepen; de verbreding van het Albertkanaal door afgraving van 'n flinke strook van de Sint Pietersberg kon ook voor het Caestertgebied onvoorziene consequenties hebben.

In de loop van 1969 werden diverse pogingen ondernomen om elders op de Sint Pietersberg, hetzij in Nederland, hetzij in België, een nieuw onderdak te vinden; allengs werd het duidelijk dat het areaal zou moeten worden uitgebreid.

Half december 1969 werd dan ook besloten om voor 3 jaren een vleugel van een kloostercomplex te Cadier en Keer, aan de overzijde van het Maasdal te huren; als excursiebasis is dit veldstation gemakkelijk bereikbaar, bovendien is het gunstig gelegen in het limburgs krijt- en lössgebied.

De ombouw van het project Caestert tot het natuurwetenschappelijk veldstation Cadier en Keer bracht onvoorziene uitgaven met zich mee en eiste een veranderde opzet; namens de C.B.R. werd in dezen royale steun ontvangen van de Enci.

Van belgische zijde liet men zich ook niet onbetuigd: de Antwerpse Dierentuin maakte een mooi bedrag over voor de exploitatie van het veldstation. Het stemt tot grote dankbaarheid dat de drie genoemde subsidienten zich bereid verklaarden de eerste 3 jaren hun bijdragen te continueren.

Nadat er in de eerste maanden van 1970 het nodige werk verzet was, waarbij het personeel van het Natuurhistorisch Museum zich zeer verdienstelijk maakte, brak dan op 18 april i.l. de dag van de feestelijke opening aan.

Zowel de nederlandse als de belgische ministers van Onderwijs, de excellenties Veringa en Vermeylen waren in Cadier en Keer aanwezig; ook de commissaris van de Koningin, mr. dr. Ch. van Rooy en de burgemeester van Maastricht, mr. A. Baeten gaven blijk van belangstelling.

Een groot aantal genodigden uit binnen- en buitenland vulde de aula, die voor deze gele-

genheid door de kloosteroverheid ter beschikking was gesteld.

Burgemeester Baeten (links) naast de heer Edm. Hustinx, die het veldstation financieel van de grond bracht.
Foto: Jan van Eyk.

De nederlandse minister van onderwijs, dr. G. H. Veringa (rechts) met zijn belgische ambtgenoot minister P. Vermeylen.
Foto: Jan van Eyk.

Helaas was de voorzitter van de Pietersbergcommissie, dr. P. Maréchal uit Luik wegens ziekte verhinderd aanwezig te zijn; het welkomstwoord werd uitgesproken door de waarnemend voorzitter dr. M. Bussels uit Hasselt.

„De betekenis van het kalk-loess-gebied en het terrassenlandschap van Zuidlimburg en omgeving”, werd belicht door de volgende sprekers:

prof. dr. J. I. S. Zonneveld, Rijks-Universiteit te Utrecht; dr. J. Lawalrée, Jardin Botanique Royal te Brussel en drs. R. Berten, docent biologie te Hasselt; en J. W. Sluiter, Rijks-Universiteit te Utrecht.

Vervolgens sprak dr. D. G. Montagne over de inrichting en exploitatie van het veldstation, (zie ook Natuurhistorisch Maandblad, nr. 2 van deze jaargang, blz. 27). Hij besloot zijn inleiding als volgt:

„Dat de oprichting van ons nieuwe instituut juist in 1970 valt moet wel als een gelukkige samenloop van omstandigheden gezien worden. Immers het is dit jaar 1970, dat door het Comité van Ministers van de Raad van Europa te Straatsburg is uitgeroepen als het Europese Natuurbeschermingsjaar, afgekort „N-70”. In

Na afloop van de openingsplechtigheid volgt een rondgang van de autoriteiten door het laboratorium.
Foto Limburgs Dagblad.

dit jaar start de grote, gezamenlijke actie van alle west-europese landen vóór de bescherming en het behoud van ons levensmilieu; de actie tégen de bodemvergiftiging, de water- en luchtvervuiling en de angstaanjagende verarming en nivellering van onze schaarse resten natuur.

Nog nooit tevoren is zo duidelijk de betekenis onderkend van controle op het menselijk doen en laten in en ten opzichte van de natuur. Goede controle en juist beheer van bodem, water en lucht is voor onze snel groeiende samenleving onontbeerlijk. Maar dat kan slechts plaats vinden op basis van feitelijke kennis, d.w.z. door studie en onderzoek. Als oprichters hopen wij, dat dit Natuurwetenschappelijk Veldstation in de komende jaren een steeds groeiende functie zal kunnen vervullen bij de opleiding van jonge wetenschapsmensen en daardoor zal kunnen bijdragen aan de dit jaar

begonnen acties tot behoud van ons levensmilieu".

Dan spreekt dr. G. H. Veringa zijn openingsrede uit, die vanwege de belangrijke visie op de samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van Universitair onderwijs in zijn geheel geciteerd zal worden:

Dames en Heren,

Het is mij een groot genoegen om voor de tweede maal in enkele weken wederom in Zuid-Limburg te vertoeven.

Enige weken geleden installeerde ik in Maastricht de Commissie Voorbereiding Medische Faculteit Maastricht. Door deze installatie werd een nadere vorm gegeven aan het besluit van de regering te Maastricht een rijksuniversiteit te vestigen, waartoe de oprichting van een

Medische Faculteit een eerste stap is.

Vanmiddag ben ik in uw midden om de opening te verrichten van een natuurwetenschappelijk veldstation. Wellicht zal dit veldstation een stimulerende functie kunnen vervullen bij het natuurwetenschappelijk onderzoek in uw regio. Dit veldstation kan gelegenheid bieden tot het houden van excursies, veldcursussen en veld-onderzoek door biologen, geologen, geografen en bodemdeskundigen uit België en Nederland. Voor deze studie-disciplines biedt het kalk- en lössgebied van deze omgeving, naar de mening van velen, een unieke gelegenheid tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

Tevens beoogt dit veldstation een contactpunt te zijn van internationale wetenschappelijke samenwerking. Ik wil daarom graag een enkele opmerking maken over de internationale wetenschappelijke samenwerking en in het bijzonder over de Belgisch-Nederlandse samenwerking op wetenschappelijk gebied. In dit verband verheugt het mij dan ook bijzonder dat zoveel bestuurders van gemeenten en provincies uit beide landen, wetenschappelijke onderzoekers uit België en Nederland, leden van de commissie voorbereiding medische faculteit Maastricht en in het bijzonder U, collega Vermeylen, hier vanmiddag aanwezig zijn.

Wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek houden niet op bij de landsgrenzen, integendeel. Naar het zich laat aanzien zullen in de toekomst de contacten op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek tussen de landen, met name die van West-Europa, steeds intensiever worden. Dit is een verheugende ontwikkeling en bij diverse gelegenheden heb ik dan ook verklaard een warm voorstander te zijn van internationale wetenschappelijke samenwerking. Voor een nadere concretisering van dit streven wijs ik nog eens op de eerstvolgende conferentie van Europese ministers van onderwijs. Op deze conferentie, die in het voorjaar van 1971 in België zal worden gehouden, zal de uitwisseling van studenten en leden van de wetenschappelijke staf tussen de universiteiten en hogescholen een van de voornaamste punten van overleg zijn.

Eveneens ben ik een groot voorstander van nauwe samenwerking tussen België en Nederland, met name op het gebied van het univer-

sitaire onderwijs en -onderzoek. Tot mijn genoegen heb ik van Belgische zijde blijken van dezelfde gezindheid mogen ervaren.

Diverse vormen van samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek zijn denkbaar. Deze samenwerking kan vooral bestaan uit contacten tussen studenten en leden van de wetenschappelijke staf van de universiteiten en hogescholen van beide landen. Dergelijke contacten kunnen bevruchtend werken op de wetenschapsbeoefening in beide landen en dienen derhalve gestimuleerd te worden.

Een veel verdergaande vorm van Belgisch-Nederlandse inter-universitaire samenwerking is het streven van sommigen naar een samengaan in enigerlei vorm van de Medische Faculteit, later Rijksuniversiteit, te Maastricht en het Hoger Handelsinstituut te Hasselt. Er wordt in dit verband zelfs al gedacht aan een inter-Limburgse universiteit.

Dames en Heren, ik wil toch ook op deze feestelijke dag niet nalaten enige opmerkingen te maken over dit streven naar een inter-Limburgse universiteit.

Laat ik vooropstellen dat ik begrip en waardering kan opbrengen voor deze gedachte aan een dergelijke Belgisch-Nederlandse universiteit. Dit neemt echter niet weg dat wij onze ogen niet mogen sluiten voor een groot aantal reële, praktische bezwaren, die de realisering van dit streven naar een inter-Limburgse universiteit vooralsnog in de weg kunnen staan.

In dit verband wil ik in de eerste plaats wijzen op een aantal problemen van onderwijskundige aard. Wij mogen niet vergeten dat het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs in België en Nederland niet op dezelfde wijze geregeld zijn. Hieruit vloeien problemen voort met betrekking tot de toelating tot en de richting van het onderwijs aan een dergelijke inter-Limburgse universiteit. Voorts heeft het tertiaire onderwijs in beide landen zijn eigen, door de historie bepaalde, structuur. Bovendien staat juist nu deze structuur van het wetenschappelijk onderwijs in het middelpunt van de belangstelling bij de discussies over de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs en het daarmee samenhangende probleem van de studieduurverkortung.

Voorts zijn aan de realisering van een inter-

Limburgse universiteit vele problemen van juridische aard verbonden. Ik denk hierbij met name aan de vraag welke wettelijke regelingen van kracht zullen zijn voor een dergelijke universiteit. Zou de rechtsbasis voor zo'n gemeenschappelijke universiteit niet in een afzonderlijk, omvangrijk, verdrag gevonden moeten worden.

En tenslotte, dames en heren, vraag ik mij af hoe de financiering van deze eventuele inter-Limburgse universiteit geregeld moet worden. Wordt deze gezamenlijk door België en Nederland betaald? En zo ja, volgens welke verdeelsleutel en op welke gronden berust deze verdeelsleutel?

Dit zijn slechts enkele van de problemen op onderwijskundig, juridisch en financieel gebied, die bij de bespreking van dit vraagstuk naar voren komen. Het is dan ook bijzonder moeilijk reeds thans aan te geven, hoe, op welke wijze en in welke vorm, de wederzijdse bereidheid tot universitaire samenwerking in de beide Limburgen ook gerealiseerd zal kunnen worden. Nadat de commissie van voorbereiding van de achtste medische faculteit te Maastricht advies zal hebben uitgebracht over het tijdstip van functionering van die faculteit en in concreto voortgang is geboekt met de plannen tot vormgeving van de universiteit, moet daarop nader worden ingegaan. Het vraagstuk van de universitaire samenwerking tussen België en Nederland blijft echter onverminderd mijn aandacht behouden. En juist vanwege mijn belangstelling voor landsgrenzen overschrijdende en overkoepelende vormen van samenwerking is te verklaren dat ik er warm voorstander van ben niet te wachten tot over alle aspecten overeenstemming is bereikt, vooraleer de structuren worden geschapen die aan die samenwerking op een later tijdstip concreet gestalte kunnen geven. Wij moeten in beide landen voortgaan met het treffen van concrete voorbereidingen, wij moeten tegelijkertijd nauw contact onderhouden om niet later tot de conclusie te komen dat wij kansen op reële samenwerkingsverbanden hebben laten voorbijgaan. In concreto, wij moeten niet op de ander wachten, maar moeten wel onze blik bij alles wat wij doen, richten op de toekomst. Op die wijze bereiken wij, wat wij willen, eerder, wellicht veel eerder, dan wanneer eerste palen en eerste

stenen slechts willen staan en liggen op de basis van hecht doortimmerde juridische formuleringen.

Dames en heren, ik heb met u een kleine excursie mogen houden door het Limburgse land en daarbij Maastricht en Hasselt aangedaan. Ook ik heb vanmiddag enig veldonderzoek verricht, veldonderzoek dat gericht was op de vormen van samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek.

Terugkerend van deze excursie naar dit station, spreek ik de hoop uit dat van hieruit vele veldtochten zullen worden gehouden, veldtochten waarbij het overschrijden van landsgrenzen zo veelvuldig zal geschieden dat geen minister ooit meer hoeft te spreken over het thema van internationale wetenschappelijke samenwerking!

In deze geest verklaar ik het veldstation gaarne voor geopend.

De wnd. voorzitter dankte de minister voor zijn belangrijke rede en bood hem en zijn ambtsgeenoot elk een presse-papier aan van limburgse bodem:

Aan minister Veringa, een gepolijst stukje autochtoon Limburg, nl. een vuursteen met o.a. verkiezelde kalksponzen, afkomstig uit een van de vele vuursteenhoudende kalkgroeven van deze streek.

Aan minster Vermeylen, een bewijsstuk dat dit deel van Nederlands Limburg mede uit Belgisch materiaal is opgebouwd, nl. een ten dele gepolijst element uit de hier aanwezige fluviatiele grinden, door de Maas vanuit het Ardennenland aangevoerd, het conglomeraat van Burnot.

Na een dankwoord aan alle sprekers werd de plechtigheid besloten met een rondgang door de zalen van het veldlaboratorium en een feestelijke receptie onder de vrolijke tonen van de plaatselijke harmonie van Cadier en Keer.

W.M.-v.d.G.

Aanvragen voor verblijf te Cadier en Keer te richten aan:

Natuurwetenschappelijk Veldstation,
Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. 04400-14174.